

Valtuustoaloite terveydenhuollon työolojen kehittämisestä, Vihreät, Aluevaltuusto 19.6.2023 § 48

Yleisltk 20.12.2023 § 135
11682/06.00.00/2023

Valmistelija: Eija Jestola, puh. 040 712 1040, eija.jestola(at)pshyvinvointialue.fi,
Sami Remes, puh. 044 717 2524, sami.remes(at)pshyvinvointialue.fi,
Mari Antikainen, puh. 044 718 6401, mari.antikainen(at)pshyvinvointialue.fi ,
Pertti Lipponen, puh. 044 718 6271, pertti.lipponen(at)pshyvinvointialue.fi,
Ritva Vitri, puh. 044 717 1210, ritva.vitri(at)pshyvinvointialue.fi,
Jouni Kurola, puh. 044 717 4085, jouni.kurola(at)pshyvinvointialue.fi,
Arja Sistonen, puh. 044 717 2954, arja.sistonen(at)pshyvinvointialue.fi,
Satu Musakka, puh. 044 461 0560, satu.musakka(at)pshyvinvointialue.fi

Hyvinvointialueiden aloittaessa tämän vuoden alussa on merkittävänä haasteena henkilöstöpula.

Vihreät on jättäneet otsikon mukaisen valtuustoaloitteen. Aloitteessa todetaan, että pulaa on niin sairaanhoitajista, lähihoitajista kuin lääkäreistäkin. Lääkärripulaan on esitetty ratkaisuksi koulutusmäärien nostamista julkisessa keskustelussa. Lääkärilehdessä No 23-24 9.6.2023 on emeritusprofessori Matti J. Tikkasen analyysi lääketieteen opetuksen nykyisestä resurssivelasta; tiedekuntien sisäänottomääriä on lisätty, mutta samassa suhteessa opetukseen käytettävät resurssit eivät ole lisääntyneet.

Matti J. Tikkasen ja monien muidenkin asiantuntijoiden mielestä lääkäreiden työolojen muuttamisella saisimme tehokkaammin ammattilaisten osaamisen siihen tarkoitukseen, johon heidät on koulutettu. Aloitteessa esitetään Lääkärilehden kirjoituksessa olleita suoria lainauksia erilaisista keinoista, joilla voitaisiin parantaa terveydenhuollon ammattilaisten työn tekemisen edellytyksiä.

Aloitteessa tuodaan esille seuraavia asioita, esim.

1. karsitaan lääkärin työnkuvasta kaikki muu kuin lääkärin ammattitaitoa vaativat tehtävät
2. kehitetään tietojärjestelmiä
3. huolehditaan työolosuhteista niin, että yhden lääkärin/ hoitajan vastuulle ei tule enemmän kuin yhden lääkärin tehtävät,
4. poistetaan lääkäreiltä ei-välttämättömät
5. huolehditaan sihteerien ja muun tukihenkilöstön riittävästä määrästä.

Aloitteessa tuodaan esille, että työn organisoinnissa ja etenkin tietojärjestelmähankinnoissa olisi hyvä aina kuulla henkilöstön mielipidettä. Työtä sujuvoittavia työkaluja olisi myös tarpeellista lisätä terveydenhuollon ammattilaisten käyttöön kuten puheentunnistus asiakirjamerkintöjen tekemiseen. Perehdytykseen ja kollegan tukeen uusille työntekijöille on luotava riittävät resurssit.

Aloitteessa esitetään, että terveydenhuollon ammattilaisten työoloja kehitetään yhdessä työntekijöiden kanssa ja yllä mainitut toimenpiteen otetaan käyttöön. Todistusten ja lausuntojen osalta asia on selvitettävä lausuntoja pyytävien tahojen kanssa.

Aloitteessa esille nostetut teemat on tunnistettu. Vastauksia valtuustoaloitteeseen kysymyksittäin

1. Lääkärin työnkuva koostuu muun muassa neuvola-asetuksen, terveydenhuoltolain ja lääkelain mukaisista määrittelyistä, jonka lisäksi on opetus- ja koulutustehtäviä. Lakisääteisten työtehtävien jälkeen kiireettömään vastaanottotyöhön jäävä työpanos on niukka. Huomattava osa lakisääteisistä tehtävistä ei vaadi pitkälle vietyä lääketieteellistä osaamista, mutta säädökset määrittävät näihin raamit.

Perusterveydenhuollossa on jo aktiivisessa käytössä hoitajavastaanotot (sekä kiireetön että kiireellinen) sekä fysioterapeuttien suoravastaanotot, joita tuetaan tarvittaessa lääkärin konsultaatioilla. Mielensterveys- ja päihdetyössä toimivat omat matalan kynnyksen yhteydenottokanavat.

2. Potilastietojärjestelmän kilpailutus hyvinvointialueitasoisesti on käynnissä. Yhtenä tavoitteena on nimenomaan tämän esitetyn keinon toteuttaminen, eli että potilastietojärjestelmä osaltaan tehostaisi työntekoa. Hyvinvointialueella on tarkoitus siirtyä käyttämään yhtä yhteistä potilastietojärjestelmää kaikille perus- ja erikoissairaanhoidossa.
3. Töiden jakautumista niin, että yhden lääkärin/ hoitajan vastuulle ei tule enempää kuin yhden työntekijän tehtävät, pyritään edistämään jatkuvasti. Tätä on tehty perusterveydenhuollossa mm. ohjaamalla pienemmiltä terveysasemilta potilaita alueen sisällä toiselle terveysasemalle, joko suunnitellusti tilanteissa, joissa pienellä terveysasemalla on lääkärivaje.

Hoitohenkilöstölle on osassa organisaatioita järjestetty hoidontarpeen arviointiin liittyvää koulutusta, jotta potilaat ohjautuisivat oikea-aikaisesti oikeille ammattilaisille. Kaikilla ei ole tarvetta päästä lääkärin arvioon välittömästi, eikä välttämättä lääkärille ollenkaan. Hoidontarpeen arvioinnin koulutusta on tarkoitus järjestää jatkossa koko hyvinvointialueen tasolla.

Esihenkilöt eivät vaadi keneltäkään työntekijältä kohtuuttomia. Jokainen tekee työnsä oman osaamisensa ja jaksamisensa puitteissa.

Hyvinvointialueen toiminnan aloittamiseen on liittynyt paljon uuden oppimista, mikä on aiheuttanut lisää kuormitusta ammattilaisille. Erityisesti uusien hallinnollisten tietojärjestelmien kanssa toimiminen on vienyt runsaasti työaikaa.

4. Kirjaaminen, lausunnot ja todistukset ovat lakisääteisiä tehtäviä sekä keskeisiä terveydenhuollon ammattilaisten ja potilaiden oikeusturvan kannalta. Näitä tehtäviä ei voida poistaa lääkäreiltä ilman lainsäädännöllisiä muutoksia ja valtakunnallisten linjausten muuttamista.
5. Henkilöstön tehtävärakenteen kehittämällä parannetaan työn vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Kunkin ammattiryhmän työnkuvan selkiyttäminen ja vaikuttavat toimintamallit lisäävät vaikuttavuuden lisäksi myös työn houkuttelevuutta. Työnjaon ja tehtävärakenteen kehittämisessä on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden työ kohdennetaan kunkin ammattiryhmän koulutusta vastaaviin tehtäviin.

Työnantaja voi luoda toimintamalleja, joissa esimerkiksi hallinnolliset tukipalvelutehtävät, kuten tiedon- ja asiakirjahallinnan, potilashallinnon ja arkistopalvelun tehtävät keskitetään osastonsihteereille ja muut tukipalvelut, kuten logistiikka ja laite-, tarvike- ja ravitsemuspalvelut toteutetaan muun henkilöstön tai ostetun palvelutoiminnan kautta. Hoitotyössä avustavan ja tukipalveluiden henkilöstön keskittämällä ja määrän lisäämisellä mahdollistetaan tehokkaat tukipalvelut sekä varmistetaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden työn keskittäminen ammattihenkilöille varattuihin tehtäviin. Näin kaikkien työntekijäryhmien ammatillinen osaaminen voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti ja turvata asiakkaiden ja potilaiden tarpeiden mukainen hoito ja hoiva, sekä lisätä työn vaikuttavuutta.

Osastosihteerien tehtävät pohjautuvat määriteltyihin ydintehtäviin, huomioiden työyksiköiden toiminta. Ydintehtäviä ovat ajanvaraus, asiakaspalvelu, potilaan hoitoa tukevat tehtävät, potilasasiakirjaliikenteestä huolehtiminen, tilastointi ja laskutus sekä yksikön tukitoiminnot. Osastonsihteerit osallistuvat potilashoidon prosessiin, mutta heidän osaamisensa ja työtehtävät kohdistuvat potilashallinnon asioihin. Terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat potilaiden hoitomääräykset potilastietojärjestelmään osastonsihteereille toteutettavaksi, esimerkiksi potilaan ajanvaraukset.

Keskitettyjen tekstinkäsittelypalveluiden toimintaan tulee jatkossa vaikuttamaan puheentunnistuksen eteneminen hyvinvointialueella. Se vapauttaa tekstinkäsittelyn resurssointia, mutta voi muuttaa osastonsihteereiden työprosesseja. Kaiken sihteerityön osalta automaatio ja digitalisaatio voivat vapauttaa resurssia muiden ammattiryhmien käyttöön.

Ammattien välinen työnjako on otettu Pohjois-Savon hyvinvointialueella yhdeksi henkilöstöpoliittisen strategian kärjeksi. Työnjakokysymysten toimeenpano edellyttää kuitenkin toimialan itsensä aktiivista kehittämistä sekä prosessien uudelleen muotoilua yhdessä potilastyötä tekevien henkilöstöryhmien kanssa. Osana hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa tässä voidaan toteuttaa uusia kokeiluja vuosille 2024–2025.

Yhteenvetona valtuustoaloitteeseen todetaan, että terveydenhuollon työolojen kehittäminen on erittäin tärkeä asia terveydenhuollon ammattilaisten riittävyyden varmistamisessa hyvinvointialueella jatkossa. Ehdotettu keinovalikoima on hyvä ja relevantti. Nykyinen lainsäädäntö sekä valtakunnallinen ohjeistus rajaavat kuitenkin käytettävissä olevia keinoja voimakkaasti. Myös nykyinen erittäin tiukka taloustilanne aiheuttaa haasteita esitettyjen keinojen käyttöönotossa. Esitetty keinovalikoima on tunnistettu myös hyvinvointialueen johdossa ja sen mukaisia toimenpiteitä on tarkasteltu, suunniteltu ja myös toimeenpantu runsaasti jo useiden vuosien ajan, yhdessä työntekijöiden kanssa. Tätä tarkastelua ja suunnittelua jatketaan edelleen vuoden 2024 aikana.

Esityslistan oheisaineistona:

- valtuustoaloite terveydenhuollon työolojen kehittämisestä, Vihreät

Valmistelijan päätösehdotus:

Yleisten palveluiden lautakunta hyväksyy aloitteeseen annetun vastauksen ja lähettää sen edelleen aluehallitukselle käsiteltäväksi.

Taloudellisuus-, tuottavuus- ja integraatiovaikutusten arviointi

Aloitevastauksessa esille nostetun palvelujärjestelmän kehittämistyön suunnittelun lähtökohtana on rakentaa toimialat ylittävä integroitu ja tuottavuushaasteisiin vastaava palvelukokonaisuus.

Toimivallan peruste

hallintosääntö 42 §

Esittelijä

yleisten palveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus

Yleisten palveluiden lautakunta hyväksyy aloitteeseen annetun vastauksen ja lähettää sen edelleen aluehallitukselle käsiteltäväksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.